

Evaluatie Burgerbegroting 2025

BURGER BEGROTING

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Hoe werkt de Burgerbegroting ook alweer?	4
3.	Terugblik ronde 1 tot en met 4	5
4.	Wat ging goed?	6
5.	Wat kan beter?	8
6.	Conclusie	10
7.	Aanbevelingen tweede editie Burgerbegroting	11

1. Inleiding

Deze huidige evaluatie geeft inzicht in de manier waarop de Burgerbegroting in 2025 heeft gefunctioneerd: wat goed werkte, waar inwoners en collega's meerwaarde hebben ervaren, welke knelpunten zichtbaar werden en welke lessen daaruit volgen voor de volgende editie.

Daarbij wordt gebruikgemaakt van de evaluatieformulieren ingevuld door zowel inwoners als collega's tijdens de verschillende rondes en de breed uitgezette inwonersenquête en collega-enquête in december 2025. Deze enquêtes hebben we uitgezet om ook niet-deelnemers te bereiken.

De vragen in deze evaluatieformulieren en enquêtes zijn gebaseerd op de doelen die zijn beschreven in de beleidsnotitie Burgerbegroting:

- Inwoners voelen zich door het proces om samen tot een transparante en gedragen Burgerbegroting te komen meer betrokken bij wat er in de gemeente Waalwijk gebeurt.
- Inwoners benutten de ruimte om eigen ideeën en projecten in te dienen en na stemrondes te realiseren.
- Inwoners hebben door het gesprek onderling beter inzicht gekregen in elkaars behoeften en mogelijkheden en gaan samen aan de slag in de uitvoering.
- De Burgerbegroting zorgt voor democratische verbreding en draagvlak.
- De Burgerbegroting zorgt voor het ontstaan van nieuwe samenwerkingsrelaties tussen inwoners onderling en tussen inwoners en gemeente, waarbij ook de interne organisatie leert op een co-creatieve manier te werken.
- Het aantal inwoners dat meedoet aan de Burgerbegroting Waalwijk stijgt jaarlijks, met diversiteit in achtergronden.

2. Hoe werkt de Burgerbegroting ook alweer?

De Burgerbegroting is een vorm van participatieve besluitvorming waarbij inwoners niet alleen meedenken, maar ook daadwerkelijk meebeslissen over de besteding van een deel van het gemeentelijke budget. Dit betekent dat inwoners van Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik samen bepalen welke thema's voor hun leefomgeving het belangrijkst zijn, hoe het beschikbare budget daarover wordt verdeeld en welke concrete ideeën uiteindelijk worden uitgevoerd. Voor editie 2025 stelde de gemeente hiervoor een budget van € 500.000 beschikbaar en inwoners van 11 jaar en ouder kunnen meedoen.

De gemeente Waalwijk heeft de Burgerbegroting in het leven geroepen om inwoners daadwerkelijk invloed te geven op keuzes die hun leefomgeving verbeteren. Daarbij gaat het om meer dan inspraak alleen: inwoners krijgen de mogelijkheid om zelf prioriteiten te stellen, ideeën in te dienen en mee te beslissen over de uitvoering daarvan. Dit draagt bij aan meer betrokkenheid, meer eigenaarschap, wederzijds vertrouwen tussen inwoner en overheid, en aan vernieuwende ideeën voor de toekomst van de gemeente Waalwijk. Daarmee past de Burgerbegroting binnen een bredere beweging waarin de gemeente inwoners niet alleen als gesprekspartner ziet, maar ook als mede-vormgever van beleid en uitvoering.

Het proces van de Burgerbegroting is per editie opgebouwd uit vijf opeenvolgende rondes. In ronde 1 kiezen inwoners gezamenlijk de thema's die zij het belangrijkst vinden voor de gemeente. In ronde 2 verdelen inwoners het totale budget over deze gekozen thema's. In ronde 3 dienen inwoners en niet-inwoners projectideeën in die passen binnen die thema's. De gemeente toetst in deze fase of voorstellen uitvoerbaar en haalbaar zijn aan de hand van het reglement Burgerbegroting. In ronde 4 kiezen inwoners welke van de uitvoerbare projecten daadwerkelijk gerealiseerd worden. Tot slot volgt ronde 5, waarin de gekozen projecten worden uitgevoerd. Online stemmen telt steeds voor 40% mee en de fysieke bijeenkomsten voor 60%, juist omdat gesprek en consensusvorming expliciet zwaarder zijn gewaardeerd.

De uitvoering van de gekozen projecten loopt in 2026. Ieder project moet binnen 12 maanden uitgevoerd zijn. Deze evaluatie is dus vooral een procesevaluatie en nog geen volledige maatschappelijke effectevaluatie. Deze volgt in 2027 samen met de procesevaluatie van de tweede editie. Voor de tweede editie in 2026 is hetzelfde kader vastgesteld en is opnieuw € 500.000 beschikbaar gesteld.

3. Terugblik ronde 1 tot en met 4

In de eerste twee rondes werden door inwoners vijf thema's gekozen en kreeg elk thema een substantieel deel van het budget:

- Voor en door jongeren: € 116.667
- Aantrekkelijk wonen: € 114.583
- Iedereen hoort erbij: €93.750
- Kunst en cultuur: €91.667
- Veilige leefomgeving: €83.333

In ronde 1 en 2 waren er 118 online stemmers, 62 deelnemers aan de bijeenkomsten in ronde 1 en 26 deelnemers aan de budgetmarkt in ronde 2. Van de 88 aanwezigen bij bijeenkomsten vulden 85 mensen aan het einde van de bijeenkomst een evaluatieformulier in, wat een zeer hoge respons is.

Ronde 3 en 4 bevestigen hetzelfde beeld. Er waren 47 indieners in ronde 3, 19 achteraf online ingevulde evaluatieformulieren, drie inloopmomenten in de bibliotheek met samen 18 bezoekers en veel contact via mail en telefoon. In ronde 4 brachten 918 inwoners 1905 online stemmen en likes uit. Daarvan waren er 34 ongeldig en die zijn verwijderd. Bij het Stemevent in de Slagen waren 42 inwoners aanwezig en 40 van hen vulden een evaluatie in. Er werden 28 ideeën gekozen door inwoners om uitgevoerd te worden. Eén idee werd later door de indiener teruggetrokken, dus [27 projecten](#) worden in 2026 uitgevoerd.

4. Wat ging goed?

Gesprek aan tafel

De grote kracht van de Burgerbegroting is de kwaliteit van de fysieke bijeenkomsten. In ronde 1 en 2 scoorde het gesprek aan tafel een 8,6 en 8,4 op een 10-puntsschaal. De bijeenkomst als geheel scoorde een 8,2 en 8,4. In ronde 4 scoorde het gesprek aan tafel zelfs een 9,2; ook de uitkomst aan tafel kreeg met een 8,5 een hoge waardering.

De meest terugkerende opmerkingen gaan precies hierover: actieve betrokkenheid, open gesprekken aan tafel, uitwisselen en combineren van ideeën en mengeling vanuit verschillende kernen. Een citaat van een deelnemer uit ronde 3 en 4 vat de meerwaarde goed samen: 'Nu ik aan de tafel zit met jullie, gun ik mijn stem meer aan jouw project.' Dat is precies wat de Burgerbegroting bestuurlijk interessant maakt: niet alleen stemmen, maar ook begrip en afweging tussen inwoners.

Collega's betrokken bij ronde 1 en 2 geven in de 16 ingevulde evaluatieformulieren aan dat de bijeenkomsten inhoudelijk sterk en interactief waren met een fijne sfeer en betrokken inwoners, waarbij vooral de heldere uitleg, passende werkvorm en begeleiding worden gewaardeerd.

Begeleiding

Ook de begeleiding vanuit de ambtenaren (ronde 3) blijkt een sterke succesfactor. In ronde 3 scoorden het nut van contact met een ambtenaar een 8,1 en de samenwerking met ambtenaren een 8,3. In de inwonersenquête (n=37) aan het eind van het jaar, komen 'begeleiding', 'snelle heldere communicatie', 'transparantie' en 'ondersteuning' steeds terug als sterke punten.

In de collega-enquête gebeurt hetzelfde: de toon is uitgesproken positief over de projectleider, de duidelijke verwachtingen en de voorbereiding van bijeenkomsten. Er is niet alleen een proces neergezet, maar ook vertrouwen opgebouwd via persoonlijke begeleiding. Dat is een groot pluspunt.

Collega's betrokken bij ronde 3 geven in de 13 ingevulde evaluatieformulieren aan op het juiste moment te zijn aangehaakt, met voldoende contactmomenten en duidelijke communicatie vanuit de projectleider. Het schakelen verloopt snel en prettig, en de samenwerking – zowel met collega's als met inwoners – wordt als waardevol en inspirerend ervaren.

Acceptatie

Verder is er duidelijk legitimiteit en acceptatie opgebouwd. Uit de inwonersenquête blijkt dat 29 respondenten (deelnemers en niet-deelnemers) de uitslag van 2025 accepteren, 6 weten het niet en 2 wijzen de uitkomst af. Onder deelnemers zelf is dat nog sterker: 23 van de 24 deelnemers accepteren de uitslag. Dat is belangrijk, want acceptatie van de uitkomst is uiteindelijk een betere maat voor kwaliteit dan alleen 'tevredenheid'. De combinatie van gesprek, heldere fysieke werkvormen en zichtbare invloed lijkt dus echt te werken.

Verdeling over de kernen

Een vierde kracht is dat alle drie de kernen zichtbaar meededen. In ronde 1 en 2 kwamen deelnemers uit Waalwijk (48%), Sprang-Capelle (35%) en Waspik (17%). In ronde 4 was de verdeling van deelnemers aan het Stemevent vergelijkbaar: Waalwijk 60%, Sprang-Capelle 20% en Waspik 20%. Een belangrijke basis: de Burgerbegroting is niet alleen een Waalwijks stadsproject geworden.

5. Wat kan beter?

Platform moet beter

Het grootste verbeterpunt is zonder twijfel het online deel van het proces. Dat blijkt in bijna alle rondes. In ronde 3 zijn de scores voor website-informatie (7,4), projectformulier (7,1) en idee verbeteren na feedback (7,2) wel voldoende, maar duidelijk lager dan de scores voor persoonlijk contact. Het totale proces van indienen van een idee scoort een 7,7.

In ronde 4 krijgt online stemmen op het platform een 2,5. In de inwonersenquête zijn de meest genoemde drempels 'online omgeving is lastig/onduidelijk' en 'tijd'. Bij niet-deelnemers zijn de belangrijkste redenen: 'niet weten wat men moest doen', 'niet weten dat men mee mocht doen' en 'onduidelijkheid' van de online omgeving. De open antwoorden zijn inhoudelijk heel consistent: te veel klikken, te veel stappen, accountverplichting, privacybeleving, onduidelijk waar je moet zijn en onduidelijk hoe de fasen op elkaar aansluiten. Dit wordt bevestigd in de evaluatieformulieren ingevuld door collega's: beperk de hoeveelheid informatie en maak het platform toegankelijker.

Deelname jongeren

Een tweede verbeterpunt is het bereik onder jonge inwoners en minder vanzelfsprekende doelgroepen. De bedoeling van de Burgerbegroting is nadrukkelijk dat iedereen kan meedoen, en formeel kan dat ook vanaf 11 jaar. In de praktijk zijn de fysieke rondes vooral sterk bezocht door oudere inwoners. In ronde 1 en 2 lag het zwaartepunt bij 56-75 jaar, met een jongste deelnemer van 12 en een oudste van 86. In ronde 3 waren indieners tussen de 33 en 76 jaar. In ronde 4 is er wel jeugd aanwezig, maar blijft het zwaartepunt opnieuw 56+: 30 van de 40 deelnemers aan het Stemevent waren 56 jaar of ouder. Collega's geven ook als verbeterpunt het vergroten van de opkomst en diversiteit.

Het tweede verbeterpunt kan ook niet los gezien worden van het eerste punt. De online omgeving is niet toegankelijk voor jongeren. Jongeren van 11-16 jaar kunnen door privacyregels niet online meedoen. De gemeente mag van hen geen gegevens registreren. We registreren gegevens ter controle of iemand inwoner van de gemeente Waalwijk is, omdat alleen inwoners mogen stemmen in onze Burgerbegroting. Dit maakt het motiveren van een digitaal georiënteerde doelgroep om mee te doen lastig. Daarnaast vraagt de Burgerbegroting een langere aandachtspanne omdat het gehele proces van de vijf rondes ruim anderhalf jaar beslaat.

Proces

Het proces is voor deelnemers logisch, zij waarderen dat het proces van begin tot eind helder en inzichtelijk is, dat deadlines worden gehaald, ambtenaren bereikbaar zijn, adequaat reageren en afspraken worden nagekomen. Voor niet-deelnemers is het proces nog niet vanzelfsprekend. In de inwonersenquête scoort de totale waardering gemiddeld 3,81 op een 5-puntsschaal, maar het verwachte effect op buurt of gemeente slechts 3,11 op 5.

Onder deelnemers ligt de totaalwaardering hoog (4,25 op 5), maar onder niet-deelnemers duidelijk lager (2,89 op 5). Dat verschil is tekenend: wie eenmaal meedoet, ziet de waarde. Met andere woorden: de Burgerbegroting overtuigt vooral na binnenkomst, maar het verleiden tot aan de voordeur kan nog beter.

De spelregels

De spelregels zijn verdedigbaar, maar niet altijd intuïtief uitgelegd. Het reglement Burgerbegroting is helder over de logica van het proces: projectvoorstellen moeten passen binnen thema's en beleid, een nieuwe activiteit zijn, binnen 12 maanden uitvoerbaar zijn en mogen niet strijdig zijn met algemeen belang, openbare orde of bestaand beleid. Ook het 60/40-gewicht van fysiek versus online stemmen is juridisch en beleidsmatig uitgelegd.

Juist deze veelheid aan informatie roept in de praktijk vragen op: waarom sommige ideeën wel of niet doorgingen, waarom restantbudget terugvloeit in de Algemene Reserve, waarom jongeren van 11 tot en met 15 jaar niet online mogen stemmen, vragen over de weging van stemmen en bijvoorbeeld wat verstaan wordt onder een nieuwe activiteit. De regels hoeven niet per se anders, maar moeten blijvend uitgelegd en herhaald worden.

Interne samenwerking

Intern is het project positief gewaardeerd, maar met pas één editie nog smal ingebed. Tien collega's vulden de brede enquête aan het einde van 2025 in. Hieruit komt een algemene waardering van 8,1 op een 10-puntsschaal en een waardering van de Burgerbegroting als participatie-instrument van 8,6. Dat is sterk.

Na ronde 1, 2 en 3 vulden de bij de rondes betrokken collega's in totaal 32 evaluatieformulieren in. Wat beter kan ligt met name in het verduidelijken van rollen en het nog beter organiseren van de verdeling van werk en capaciteit. Dit laatste is door de diversiteit van de vele ingediende projecten vooraf soms nog lastig. De Burgerbegroting vraagt maatwerk.

De groep betrokken collega's groeit en wordt groter als in 2026 de projecten uit de eerste editie uitgevoerd worden. Juist daarom zijn de hele hoge interne processcores op samenwerking, betrokkenheid, organisatie, rolverdeling, flexibiliteit en werkdruk positief, maar nog geen harde organisatiebrede conclusie. Het laat wel zien dat de Burgerbegroting aan het ontwikkelen is tot een gemeentebreed participatie-instrument.

6. Conclusie

De Burgerbegroting 2025 is als eerste editie geslaagd. Niet omdat alles al strak stond, maar omdat de kernbelofte is waargemaakt: inwoners konden daadwerkelijk keuzes maken over thema's, budgetten en projecten, en de fysieke bijeenkomsten leverden zichtbaar kwaliteit, dialoog en acceptatie op. De scores in de rondes zijn hoog waar het gaat om ontmoeting, gesprek, begeleiding en beleving. Het reglement Burgerbegroting en de subsidieregeling Burgerbegroting zijn zorgvuldig opgebouwd en geven een stevige basis.

Tegelijkertijd mag de Burgerbegroting zich doorontwikkelen in gebruiksgemak, inclusiviteit en schaal. Het online systeem is de zwakste schakel. Het bereiken van een meer diverse groep deelnemers kan beter. De uitleg van proces, regels en stemweging kan eenvoudiger en intern moet de Burgerbegroting minder persoonsafhankelijk en breder gedragen worden.

Kijkend naar de gestelde doelen in de beleidsnotitie Burgerbegroting laat deze eerste evaluatie zien dat de Burgerbegroting in belangrijke mate doet wat ermee wordt beoogd. Inwoners voelen zich meer betrokken bij wat er in de gemeente gebeurt, benutten de ruimte om ideeën en projecten in te dienen en krijgen door het gesprek onderling meer inzicht in elkaars behoeften en mogelijkheden. Ook draagt de Burgerbegroting zichtbaar bij aan democratische verbreding, draagvlak en nieuwe samenwerkingsrelaties tussen inwoners onderling en tussen inwoners en gemeente. Daarnaast zijn er duidelijke signalen dat ook de interne organisatie leert om meer co-creatief te werken.

Het laatste doel – een jaarlijkse stijging van het aantal deelnemers, met diversiteit in achtergronden – kan op basis van deze eerste editie nog niet worden beoordeeld. Ook de maatschappelijke impact van de Burgerbegroting kan nog niet volledig worden vastgesteld, omdat de uitvoering van de gekozen projecten in 2026 plaatsvindt. Deze punten worden daarom meegenomen in de evaluatie van 2027.

7. Aanbevelingen tweede editie Burgerbegroting

1. Maak online meedoen eenvoudiger

De belangrijkste aanbeveling is simpel: verminder frictie. Minder klikken, minder schermen, minder jargon, duidelijkere knopjes, minder accountdrempels en een kortere route naar stemmen of het indienen van een idee. Als accountverificatie noodzakelijk blijft, leg dan in één zin uit waarom dat zo is en welke privacybescherming geldt. Maak daarnaast één permanente overzichtspagina: 'Waar zit de Burgerbegroting nu? Wat kun je nu doen? Wanneer is de volgende stap?' Dat pakt gebruiksgemak én procesbegrip aan. *De in deze aanbeveling beschreven verbeterpunten zijn allemaal doorgevoerd bij de tweede editie.*

2. Houd fysiek beraad centraal, leg de stemweging continu uit

Laat de 60%-40% systematiek niet meteen los. Juist de cijfers laten zien dat het gesprek aan tafel de echte kwaliteit produceert. Blijf de weging uitleggen. De Burgerbegroting is talig en technisch en in iedere ronde kunnen er nieuwe deelnemers instappen. *Aan deze aanbeveling wordt ook in de tweede editie structureel aandacht besteed door in iedere ronde uitleg te blijven geven en te allen tijde alle vragen van inwoners te beantwoorden.*

3. Richt de communicatie anders in voor deelnemers en niet-deelnemers

De data uit de inwonersenquête laten een duidelijk verschil zien. Deelnemers willen vooral geïnformeerd worden via de nieuwsbrief, het weekblad en een brief per post. Niet-deelnemers noemen juist sociale media veel vaker als voorkeurskanaal. Blijf actief op twee sporen: een verdiepingsspoor voor geïnteresseerden en deelnemers en een activeringsspoor voor mensen die de Burgerbegroting nog niet vanzelf vinden. *Aan deze aanbeveling wordt ook in de tweede editie structureel aandacht besteed door online en offline vormen van communicatie afwisselend en aanvullend te blijven gebruiken.*

4. Investeer doelgericht in jongerenbereik

Niet alleen 'meer jongeren', maar hanteer een andere route naar jongeren. Ga via scholen, jongerenwerk, sportverenigingen, de Jongerenambassadeurs en/of bestaande jongeren-netwerken. Gebruik korte, concrete taal en laat jongeren op hun eigen plekken stemmen of ideeën ontwikkelen. Overweeg ook een herkenbare jongerencomponent binnen elk thema of een expliciete jongerenroute in ronde 3. *Gezien de beperkte middelen voor de huidige pilot Burgerbegroting kan deze aanbeveling niet volledig opgepakt worden. In nauw contact met OMO Scholengroep de Langstraat zijn we aan het onderzoeken hoe we een proef met (online) stemmen voor jongeren op school vorm kunnen geven.*

5. Behoud wat aantoonbaar werkt

Behoud de fysieke werkvormen aan tafel, de ruimte voor gesprek tussen inwoners, de persoonlijke begeleiding, de zichtbare energie van het project en de combinatie van online en offline middelen. Daar zit de kern van het succes. *Deze aanbeveling behoudt structureel aandacht.*

6. Meet in de eindevaluatie niet alleen tevredenheid, maar ook doorwerking

Meet gedurende (in 2026) en na (in 2027) de tweede editie Burgerbegroting indicatoren zoals bereik, inclusie, procestevredenheid en realisatie. Voeg daar over ronde 5 expliciet aan toe hoeveel projecten zijn gestart, opgeleverd, aangepast of uitgevallen, wat de doorlooptijd is en wat het zichtbare effect in de wijk of kern is. Dan krijgt de gemeente Waalwijk voor het eerst niet alleen een goede procesevaluatie, maar ook een echte effectevaluatie. *Deze aanbeveling wordt opgepakt tijdens de tweede editie Burgerbegroting en verwerkt in de eindevaluatie in 2027.*

